

สถานการณ์บ้านเมือง

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ครั้งที่ 12 วันที่ 22 เมษายน พุทธศักราช 2522

หากพิจารณาตามหลักวิชาการแล้ว การเลือกตั้งเป็นเพียงกระบวนการหนึ่งและวิธีการหนึ่ง ในการแสวงหาหนทางไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยของสังคม แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าความเข้าใจที่กล่าวถึงข้างต้นจะเป็นเช่นนั้น คำถามโดยตรงที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและความเป็นประชาธิปไตยของสังคมก็ยังคงมีอยู่ได้อีกหลายคำถาม

ในประการแรก กระบวนการและวิธีการเช่นนี้ มีการปฏิบัติต่อกันโดยไม่ขาดสายตลอดระยะเวลาหรือไม่ หรือเป็นเพียงภาพลวงตาที่ผู้มีอำนาจมอบหมายให้เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวตราบเท่าที่เห็นว่าเหมาะสม โดยขาดความสัมพันธ์สืบเนื่องอย่างแท้จริงกับความปรารถนาของมวลชนส่วนใหญ่

ในประการที่สอง โอกาสในการใช้วิจารณ์ และการตัดสินใจของประชาชน ผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งนั้น เกิดขึ้นอย่างมีอิสระภาพและเสรีภาพมากน้อยเพียงใด หรือว่าเป็นการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนที่ต้องเป็นไปตามกรอบ รูปแบบ และวิธีการ ที่ถูกกำหนดให้มีขึ้นอย่างขาดความเคารพในการตัดสินใจเลือกตัวแทนของเพื่อนร่วมชาติ

ในประการที่สาม การเปิดโอกาสให้มีการเสนอตัวเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นไปโดยเจตนาที่มุ่งทำให้เกิดความเป็นระบบของการดำเนินงานทางการเมือง ทั้งในรูปของพรรคการเมืองและระบบพรรคการเมือง หรือว่าเป็นกลยุทธ์เพื่อทำลายความเป็นรูปแบบของระบบด้วยการสร้างกฎ และระเบียบใหม่ๆ ขึ้นมา เพื่อหลอกลวงการตัดสินใจของผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

ในประการที่สี่ การเสนอตัวสมัครรับเลือกตั้งโดยทั่วไปนั้น ก็เพื่อจะได้จัดตั้งรัฐบาลบริหารราชการแผ่นดิน และแก้ไขปัญหาค้าง ๆ ตามแนวนโยบายและวิธีการที่เสนอไว้เป็นทาง

เลือกให้กับประชาชนผู้ถืออำนาจอธิปไตยในการคัดเลือกตัวแทนเพื่อไปดำเนินงานเหล่านั้น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงจะสามารถมีความหมายอย่างแท้จริง และเป็นการเสริมสร้างกระบวนการประชาธิปไตยให้สามารถก่อร่างสร้างตัวและยืนยงมั่นคงได้ต่อไป การเลือกตั้งที่สามารถพิจารณาได้โดยไม่ต้องอาศัยการวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งว่า ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งไม่ว่าจะมีจำนวนมากน้อยสักเพียงใดขาดโอกาสในการดำเนินงานเช่นที่กล่าวถึงข้างต้น น่าจะสามารถสรุปได้เป็นเบื้องต้นว่า มิใช่การเลือกตั้งที่ส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตยแต่อย่างใดเลย และยังอาจจะสามารถสรุปได้ต่อไปอีกว่า การจัดทำให้มีการเลือกตั้งในลักษณะเช่นนี้ เป็นการดำเนินงานที่ท้าทายและดูหมิ่นทั้งจิตใจและสัญลักษณ์ของความเป็นประชาธิปไตยของประชาชนเป็นอย่างยิ่ง

แม้ว่าอาจจะมีคำถามที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งในแง่ของการเป็นกระบวนการหนึ่งหรือวิธีการหนึ่งที่สัมพันธ์โดยตรงกับความเป็นประชาธิปไตยได้อีกมากมายหลายคำถามด้วยกัน แต่การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ 12 ในวันที่ 22 เมษายน พุทธศักราช 2522 ก็ดูเหมือนว่า จะให้คำตอบในทางลบเสียเป็นส่วนใหญ่ กับคำถาม 4 ประการที่ได้เกริ่นถึงไว้ในตอนต้น คำตอบเหล่านี้หากจะแยกวิเคราะห์อย่างเป็นระบบแล้ว ก็น่าจะอยู่ที่บทบาทของตัวแปรที่สำคัญที่สุดต่อกระบวนการความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในเมืองไทยที่มีมาตลอดระยะเวลาอย่างสืบเนื่องถึง 47 ปี ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2475 มาจนกระทั่งถึงการเลือกตั้งในคราวนี้ตัวแปรที่สำคัญที่สุดตัวนั้น ก็คือระบบราชการ

อาจมีข้ออ้างจากผู้มีอำนาจในระบบราชการว่า การที่ปรากฏเกณฑ์และระเบียบต่างๆ ออกมาอย่างที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในขณะนี้ เป็นเพราะได้รับคำสั่งจากผู้มีอำนาจเหนือขึ้นไปอีกทีหนึ่ง การกล่าวอ้างเช่นนี้ดูเหมือนว่าจะมีเหตุผลน้อยเต็มที พอเป็นตัวอย่างเปรียบเทียบได้กับการบ๊อคสวะให้พ้นหน้าบ้าน เพราะโดยแท้ที่จริงแล้ว การกำหนดกฎเกณฑ์ และระเบียบต่างๆ สำหรับการเลือกตั้งนั้น ยังมีความหมายน้อยกว่า “ความจริงใจ” และ “จิตใจ” ที่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ทั้งนี้อาจกล่าวเป็นข้อสรุปได้โดยแทบจะไม่ต้องโต้แย้งเลยว่า การเลือกตั้งในวันที่ 22 เมษายน พุทธศักราช 2522 นี้ เป็นอีกครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ประชาธิปไตยของประเทศไทย ที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งขาดจิตใจและวิญญาณของ

ประชาธิปไตย อีกทั้งเป็นการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ผู้มีอำนาจเกี่ยวข้องทั่วไป คู่หมั้นและเหยียดหยามอาญาสิทธิของประชาชนอย่างร้ายแรง และจงใจโดยขาดความยุติธรรมอีกครึ่งหนึ่ง

ไม่ว่าการบีบบังคับ และการสกัดกั้นอาญาสิทธิของประชาชนจะเป็นไปในรูปใดก็ตามรวมตัวกันของพรรคการเมืองและกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ก็มีขึ้นอย่างกระฉับกระเฉงตามความสามารถและเจตนาารมณ์ของพรรคและกลุ่มเหล่านั้น เมื่อเวลาของการเปิดรับสมัครผู้ที่มีหวังจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาถึง ข้อที่น่าพิจารณาและควรตั้งข้อสังเกตไว้ น่าจะอยู่ตรงที่ว่า ประสพการณ์ของช่วงความเป็นประชาธิปไตยที่สำคัญช่วงหนึ่ง ตั้งแต่ปลายปี พุทธศักราช 2512 ถึงปลายปีพุทธศักราช 2519 ได้เสริมสร้างทักษะประเภทใดให้เกิดขึ้น กับพรรคหรือกลุ่มการเมืองเหล่านั้นบ้าง ทักษะที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะ เป็นในทางด้านสมรรถภาพขององค์กร และการกำหนดแนวนโยบายหรือวิธีการในการแก้ไขปัญหาของประเทศ น่าจะเป็นหลักเหตุผลอีกประการหนึ่งที่จะพิจารณาว่า ความอยู่รอดของระบอบประชาธิปไตยในเมืองไทย โดยมีกระบวนการเลือกตั้งตัวแทนของประชาชนเป็นวิธีการที่สำคัญที่สุดวิธีการหนึ่งจะได้ตลอดรอดฝั่งเพียงใด

ดังนั้น การเสนอตัวของพรรคการเมืองต่าง ๆ สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในคราวนี้ แม้ว่าจะถูกจำกัดขอบเขตของการใช้เสรีภาพประชาธิปไตยอย่างมากมาย เพียงใดก็ตาม ก็น่าจะได้รับการพิจารณาคด้วยแนวความคิดแห่งการยอมรับ โดยมีสมมุติฐานว่า ต่างก็เป็นหัวหอกเพื่อไต่หาหนทางในการเสริมสร้างประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นภายในสังคม ยิ่งพรรคการเมืองนั้น ๆ เกี่ยวข้องและมีบทบาทกับความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองติดต่อกันมาโดยไม่ขาดสาย และซ้ำยังเป็นพรรคที่ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งอย่างสืบเนื่องกันมาโดยตลอดด้วยแล้ว ก็ยิ่งสมควรจะได้รับการสนับสนุนและมองเห็นเจตนาารมณ์ประชาธิปไตยมากขึ้นเท่านั้น เพราะมีความจริงเบื้องต้นอยู่ประการหนึ่งว่า หากเราไต่หาสัมฤทธิ์คติในทางการเมืองแล้ว พรรคการเมืองที่สามารถกระทำการได้อย่างสืบเนื่องเช่นที่กล่าวถึงข้างต้น ย่อมเป็นพรรคที่มีองค์กร และกระบวนการบริหารที่กระชับมั่นคง ไม่ว่าจะถูกกำหนดให้เกิดขึ้นหรือหมดสภาพไปอย่างจงใจตามตัวบทกฎหมายเพียงใดก็ตาม ลักษณะขององค์กรและกระบวนการบริหารก็ยังคงปรากฏอย่าง

ติดต่อกันและสืบเนื่องตลอดเวลา พรรคการเมืองที่มีลักษณะเช่นนี้ควรที่จะได้รับความสนับสนุน และส่งเสริมให้มีความแข็งแกร่งยิ่งขึ้นต่อไป หากมีความปรารถนาที่จะให้ระบอบประชาธิปไตย ในเมืองไทยสามารถอยู่รอดได้ด้วยระบบพรรคการเมืองที่เข้มแข็ง บุคคลลาธิษฐานกิติ การใช้อำนาจเป็นธรรมกิติ จะไม่ก่อให้เกิดหนทางแห่งความอยู่รอดของประชาธิปไตยในสังคมเลยแม้แต่น้อย

จึงอาจกล่าวได้โดยสรุปว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ 12 ในวันที่ 22 เมษายน พุทธศักราช 2522 นั้น นอกจากจะเป็นการทำทนายอาณัติสิทธิของประชาชนแล้ว ยังเป็นการพิสูจน์บทบาทของพรรคการเมืองในแง่ปัจจัยแห่งความอยู่รอดของระบอบประชาธิปไตย ถึงแม้ว่าตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องและรัฐธรรมนูญจะจำกัดเขต และไม่ส่งเสริมสถาบันและกระบวนการต่าง ๆ ที่กล่าวถึงข้างต้นไว้อย่างมากเพียงใดก็ตาม

เพราะเคยมีคำพูดเป็นคติไว้ว่า “สงครามจะเกิดขึ้นเมื่อทุกฝ่ายคิดว่าไม่มีทางเกิด สงคราม” หรือ “ข้าวปลาอาหารจะขาดแคลน เมื่อทุกคนคิดว่าทุกสิ่งทุกอย่างสุขสมบูรณ์ที่อยู่แล้ว” ในทำนองเดียวกันเราควรเสริมสร้างประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นให้ได้ ในขณะที่ทุกฝ่ายคิดว่า รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ขาดความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด

ด้วยการที่ประชาชนทุกฝ่ายทุกพวกไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 22 เมษายน พุทธศักราช 2522 อย่างครบถ้วนทุกผู้คน

ธวัช วิชัยดิษฐ์